

Tafelspeech

uitgesproken tijdens het nostalgisch diner op vrijdag 12 april 2019

door Ton Kock, voorzitter van het Reüniecomité Rolduc

Beste Rolduciens, vrienden en vriendinnen,

En weer zijn er jaren voorbijgegaan... Geen 4 deze keer, maar drie jaar.

Gezien de stijgende leeftijd van ons allen heeft ons Reüniecomité – zoals u weet - ervoor gekozen om deze reünie één jaar eerder te plannen dan de tot nu toe gebruikelijke periode van 4 jaar...

En zie: we zijn deze twee dagen bijeen met exact 102 reünisten.

Dat zijn er 45 minder dan 3 jaar geleden. Als dat zo doorgaat kennen we straks echt iedereen op het eerste gezicht al bij de voornaam...

Maar even serieus.

Wat betekenisvol is, is het feit dat aan onze lijst van overleden oud-Rolduciens in die drie jaar 87 namen zijn toegevoegd.

87 overleden oud-Rolduciens...

De tijd verglijdt.

Is dat verontrustend?

Ja, misschien voor wie van mening is dat het leven eeuwig zou moeten zijn. Dat het menselijk project voor altijd zou moeten doorgaan. Voor wie zich – wellicht onbewust - identificeert met de eeuwigheid.

Nee, voor wie in staat is om ons leven op aarde, ergens in deze uithoek van het universum, te bekijken vanuit de concrete verbindingen die we in ons leven zijn aangegaan en nog steeds aangaan met onze geliefden, familie, vrienden, met ons werk, onze idealen. En dus ook de verbindingen die we zijn aangegaan tijdens onze studie op Rolduc. Met medestudenten en leraren, zusters, medewerkers.

Als je je sterfelijkheid relativeert kan je gebeurtenissen in je leven meer waarderen, zeker als je beseft dat één ding zeker is: die gebeurtenissen komen nooit meer terug. Die tijd op Rolduc komt nooit meer terug.

Dus laten we hier deze twee dagen dan ook écht zijn. De verbindingen wéér aangaan. Want, beseffen dat alles vergankelijk is en niets vanzelfsprekend, leidt tot een gevoel van dankbaarheid en waardering.

Zeker als ook onze lijven ons er steeds vaker aan herinneren dat we vergankelijk zijn.

Zoals iemand tijdens de reünie van drie jaar leden zei: “Ik nader het moment dat ik denk: als er een lichaamsdeel niet piept, kraakt of steunt ben ik het waarschijnlijk kwijt...” Ik vond dat een prachtige relativering.

Dit zijn twee dagen van herinneringen ophalen. Terugblikken in de tijd: je ontkomt er niet aan. Want er is héél veel om op terug te kijken.

Weet u:

zoals we hier zitten, onze generatie, generaties hebben we iets meegemaakt dat in de wereldgeschiedenis nog nooit is vertoond. Tussen de Tweede Wereldoorlog en nu is het inkomen per hoofd van de bevolking verviervoudigd. Dat is meer dan het dubbele van de groei in de vermaarde Gouden Eeuw.

We zijn economisch rijker geworden dan we ooit voor mogelijk gehouden hadden.

Daar staan we lang niet altijd bij stil.

Want weelde went...

Maar als we er van een afstand naar kijken, zien we dat we het au fait heel goed hebben, en dat ons leven compleet anders is geworden dan dat van onze ouders en grootouders.

Een voorbeeld? Velen van ons hebben het nog meegemaakt:

Je één keer per week wassen in de keuken in een met warm water gevulde zinken teil. Als je iets later was zei je moeder: “Je broer en je zussen zijn al in bad geweest. Je hebt geluk! Het water is nog warm. Je kunt er zo in...”

En als je dan uit bad stapte ondergingen je blote voeten een verfijnde marteling op de ruwe kokosvezels van de keukenmat...

Op Rolduc waren er geen zinken teilen maar douches. Maar daar ging je slechts ééns in de 4 weken onder. Voor dag en dauw opstaan. Handdoek, zeep, shampoo en een kammetje mee. En dan naar de douches ergens in de krochten van Rolduc. Een kraan opendraaien waarbij het water altijd óf te koud óf te heet was. Een surveillant die buiten de douchehokjes stond op te letten of je je écht wel douchte. Want die douches waren niet echt comfortabel. Je moest heel goed opletten dat je schoenen niet vol water liepen en dat je kleren niet van het haakje gleden en op de kletsnatte vloer terecht kwamen. Al gauw deed de tip de ronde: heb je - bijv. in de winter – ‘n keer geen zin in dat omslachtige gedoe, maak dan alleen je haren even nat, Dan denkt de surveillant dat je gedoucht hebt... Over hygiëne herinneringen gesproken...

Of de telefoon. Als communicatiemiddel niet meer weg te denken uit onze samenleving. Je hebt je mobiele telefoon dagelijks meer in de hand dan welk ander voorwerp ook. Je kunt binnen enkele seconden contact hebben met iedereen in

zowat elke uithoek van de wereld. Je kunt bellen, whatsappen, twitteren, facebooken, pinteresten, instagrammen, ga zo maar door.

Hoe anders was dat vroeger. De telefoon met draaischijf hing in de onverwarmde gang, dicht bij de voordeur, waar de kabelaanleiding het huis binnenkwam. De hoorn zat met een kringeltjessnoer aan het toestel vast, waardoor je een actieradius van amper een meter had. Een contactenlijst? In het beste geval lag er een beduimd boekje op een kastje in de gang met aantekeningen als... Tante Annie Meerssen, of Werk pappa (dat stond dan bij de W van Werk én bij de P van Pappa), of Anita – tussen haakjes ‘van Harrie’, maar dan weer alles doorgestreept want ze waren weer uit elkaar...

Het nummer van de dokter en de brandweer stond geschreven op een papiertje achter een plastic venstertje midden op de draaischijf. Het nummer van Rolduc stond daar echt niet bij. Dat had geen enkele zin. Want als onze familie met Rolduc zou bellen konden we toch níét - of misschien na lang zoeken - aan de telefoon komen. Andersom, naar huis bellen, dat ging ietsje makkelijker. Er waren telefoonhokjes bij de receptie. Asbak aan de muur. Bedompte lucht. Weer zo’n toestel aan de wand met draaischijf. Als je dan naar huis belde, hoorde je dat je vader de telefoon opnam. En je wist dat ie op zijn pantoffels in de koude gang stond te kleumen.

“Dag pap, met mij.”

“Zo jongen, alles goed?... Mooi....! Hier komt je moeder...”

Het was een tijd van grote gezinnen in krappe behuizing. Met drie kinderen op één slaapkamer was heel gewoon. Ik zelf leefde in een gezin met vader, moeder, 5 kinderen, oma, de broer van mijn moeder, de zus van mijn vader en haar dochter. Ik herinner me vooral dat we met zijn elven aan tafel zaten, dat dat reuze gezellig was en er voortdurend een vertelstroom van verhalen was.

Je hoorde ook bizarre verhalen van de situatie in andere gezinnen. Zo schetst de schrijver Willem Wilmink in een van zijn boeken de situatie in het huis van de draaiorgelman Kiel, die met zijn twaalf kinderen, zijn vrouw en zijn paard in één kamer sliep. Iemand vroeg: “Stinkt dat dan niet Kiel?” “

“O...,” was zijn antwoord, “ daar went het paard wel aan... “

Op Rolduc sliep je niet met z’n drieën op één kamer, maar in een eigen mini-kamertje, een chambrette: drie houten wandjes, van boven open en een gordijn als vierde wand. Met 50 van die chambrettes op één grote zaal sliep je eigenlijk met zijn vijftigen bij elkaar en hoorde je alles van iedereen...

Herinneringen aan onze tijd op Rolduc...

Of zoals een van de jaarboeken het beschrijft:

“Rolduc, dat wonderlijke weefsel van duizend kleine dingen en gebeurtenissen.”

Ik zou daaraan willen toevoegen: dat wonderlijke weefsel heeft grote invloed gehad op wie we zijn, op wát we zijn, en op wat we kunnen betekenen voor al degenen om ons heen.

Rolduciens zijn mannen met een verleden.

Denk maar terug.

Voor het eerst aankomen op Rolduc. Net de lagere school achter de rug.

Dáár was je in de zesde klas groot geweest.

En nu was je ineens weer klein...

Nu was je één van de jongsten in een groot gebouw waarin alles hoog was. Hoge gangen, hoge klaslokalen, hoge slaapzalen, een hoge eetzaal, hoge studiezalen.

In het studiezaaltje van klein-Rolduc bogen we ons over de eerste sommen van meetkunde.

Soms vroeg je aan de surveillant om hulp of uitleg.

Maar als mijnheer Crombach surveilleerde, hoefde je hem niets te vragen.

Dan kwam hij immers naast je bank staan en wachtte, wachtte ... soms wel tien minuten, totdat je de som zelf had opgelost.

In de recreatiezaal spraken we erover: wat bezielt die man?

Wij hadden onze conclusie snel getrokken: die man begreep gewoon niks van meetkunde.

Poeh...!

Tijdens een reünie, uiteraard tijdens een reünie, ontmoetten we mijnheer Crombach weer.

Pas tóen hoorden we van hem dat hij bèta had gedaan...

En toen werd het misverstand dus opgelost:

mijnheer Crombach liet je meetkundesommen gewoon zelf oplossen.

Zo hoort het...

En wie herinnert zich niet de momenten dat je – al of niet opzettelijk – je verslapen had.

Ziekenzuster Peregrina alias Pillegrien, die haar ronde over de slaapzalen maakte en de witte gordijnen openrukte met de scherpe vraag: "Jong, ziek of lui?"

Wat je antwoord ook was, met zichtbaar genoeg stak ze dan de thermometer in je heiligdom.

Ze liet je zo een tijdje liggen terwijl ze de andere chambrettes inspecteerde.

Jan Crijns uit Simpelveld dacht slim te zijn.

"Jong, ziek of lui?"

"Ziek zuster.." antwoordde hij met schorre stem. Toen ze verder ging op haar ronde, haalde hij de thermometer uit zijn allerheiligste en hield er een aansteker onder. Daar naderde Pillegrien alweer. Gauw de thermometer boven de dekens: "Ik heb 'm er al uitgehaald, zuster."

Pillegrien: "50 graden... Jong, je had al lang dood moeten zijn."

Als het iets meer dan een simpel ongemak was, had je kans om op de Infirmierie terecht te komen. In een heus ziekenhuisbed, maar vooral met hartverwarmende aandacht van de ziekennon die je op háár manier verwende om het ongemak kwijt te raken.

Je kreeg daar nauwelijks ziekenbezoek.

De enige die bijna dagelijks een van de werken van barmhartigheid in praktijk bracht, was mijnheer Senden, beetje kromme rug. Zijn met brylcreem ingevette haren in pieken wippend op zijn achterhoofd. Dus, het kon niet anders: zijn bijnaam was 'de Maraboe'. Tijdens zijn brevier-route legde hij, zacht prevelend, steevast aan bij de ziekenboeg. Het is niet helemaal duidelijk of hij dankzij zijn vurig gebed, of door zijn priemende controlerende blik regelmatig bij de schepper een wonderbaarlijke genezing wist af te dwingen.

Ach.. en dan de Odyssee van Homerus. Zullen we nog 'n keer?

Andra moi ennepe mousa. Polútropon hos mala polla

Planchte epei Trojeis.... Hiëron ptoliëtron e perse

We hebben wat zitten zwoegen op de vertaling van oud-Griekse teksten. En op stamtijden. En steeds weer die rozenvingerige dagenraad.

Hoewel, het begon wel op te vallen dat sommige stukken uit de Odyssee stelselmatig werden overgeslagen.

De diehards onder ons besloten die toch eens te vertalen. En daar stond zowaar:

"Oedipus bedreef de liefde, zijn naaktheid bedekkend..."

Waarop Papa Stroux de vraag kreeg: moeten we die tekst ook vertalen, mijnheer?"

Zijn droge antwoord: "Nee, jong, dat hoef je niet te vertalen. Dat gaat over vreemde boomsoorten..."

Papa Stroux... Hij koketteerde graag met zijn ouderdom. Als hij les gaf moesten de ramen dicht en de sleutel in het sleutelgat omdat het anders tochtte en hij verkouden zou worden. "Ik ben een oude man, niet... Ik weet wat jullie willen, niet... Dat ik ziek wordt en dat dan de les uitvalt."

Maar hij maakte zich onsterfelijk geliefd bij alle leerlingen toen hij de Goede Vrijdag preek – zo'n moment waarop je snakte naar de Paasvakantie - in 4 minuten afwerkte...

Een andere leraar klassieken was Frans Stenten, een lekendocent. We noemden hem Zeus.

In het boekje 'Stroop in de gordijnen' met anekdotes over Rolduc dat is verschenen bij gelegenheid van de reünie van 2008, wordt hij al opgevoerd als een leraar die veel gepest werd. Het titelverhaal schetst de onvergetelijke plagerij toen Stenten als laatste de klas wilde verlaten en klasgenoten de buitenste helft van de klink hadden verwijderd. En nog erger voor Zeus: de klink die hij in zijn hand hield was ingesmeerd met appelstroop. Hij wist niet beter dan zijn stroophand af te vegen aan de lichtgrijze gordijnen en door het raam naar buiten te klauteren. We hebben vreselijk gelachen, maar we waren natuurlijk ook vreselijke rotzakken...

Soms gaf Zeus les in het lokaal links van het scheikundelokaal. Dat lokaal had een houten vloer waarvan sommige planken los lagen en er waren planken met gaten veroorzaakt door knoesten. Op een dag deed Jan Hoengens, wij noemden hem Fompe, iets wat nooit iemand vóór hem gedurfd had. Hij dook voor aanvang van de les onder de vloer, waar de grond bezaaid lag met kleine steentjes. Tijdens de les duwde Fompe een groot aantal keren een steentje door een gaatje van de planken naar boven. Hup... daar kwam weer een steentje. We stikten van het lachen. Sommige steentjes kwamen vlak voor de voeten van Zeus te voorschijn. De goede man was inmiddels gewend aan plagerijen, en ging onverdroten door met zijn les. Al die tijd zat Fompe onder de vloer. Dat zal niet echt een pretje zijn geweest. Het bood Zeus een kans op subtiele wraak. Na de les kwam Fompe toch maar tevoorschijn en vroeg aan Zeus: "Heeft u mij gemist, mijnheer?" Die antwoordde met een stalen gezicht: "Neen, in het geheel niet..".

En ja, sprekend over leraren klassieke talen kunnen we dus niet voorbij aan Tagage. Alle anekdotes zijn zo bekend en al zo vaak verteld, dat laat ik maar zo. Op die ene briljante na dan:

Tagage die op een dag na afloop van de les tegen Lei Pennings zegt: Pennings, kom eens even terug. Je hebt een zes voor je proefwerk. Je gaat vooruit!"

En meteen daarop: "Kom nog eens even terug..... Een zes, samen met je buurman..." Hij blijft leuk, Lei...

En dan deze: "Kras niet in je bank Pennings! Daar moet je volgend jaar wéér in zitten..."

Oud Rolducien Theo Pasing schreef ooit een column in een regionaal blad, gaf een bespiegeling over zijn tijd op Rolduc en meldde daarin dat Tagage, een kleine, ronde leraar Grieks, zoals hij hem noemde, er plezier in hand om vaak onverhoeds te roepen: 'Pas op, ga niet in die stoel zitten!' En als je hem dan verschrikt aankeek, zei hij droog: "Er kan een bril in liggen.' Theo schrijft: "Het heeft een enorme impact op mij gehad. Al meer dan vijftig jaar lang kijk en voel ik - voordat ik ergens ga zitten -

eerst of de zitting 'brilvrij' is..."

Tagage, die een mens zijn leven lang blijft bezig houden...

Dezelfde Tagage, zo wil het verhaal, ontsnapte aan de dood, toen van drie hoog uit pure ongein een blad van een tekentafel naar beneden werd gegooid. Hij liep er te brevieren en het gevaarte miste op 'n haar na zijn kale hoofd. Nou ja... haar...

Zijn reactie was typisch Tagagiaans: "Gelukkig had ik geen bril op...!"

Prachtige herinneringen... over een reeks van jaren waarin we vier keer rijker zijn geworden, Maar zijn we ook vier keer gelukkiger?

Weet je, er is geen objectieve maatstaf voor geluk. Er zijn mensen die het leven als een mooi geschenk beschouwen, terwijl anderen het als een zware opdracht ervaren. Wat je wél zou kunnen zeggen: in vroeger tijden met meer armoede dan nu, een grotere sterftekans bij ziekte, het aan den lijve ervaren van oorlog en onderdrukking, in die tijden was geluk voor de meeste mensen een paar zeldzame momenten in het leven dat verder vooral moeilijk en zwaar was. Of zoals de Franse filosoof Pascal Bruckner zei: "Vroeger was ongeluk regel en geluk de uitzondering."

Als we onze blik verplaatsen naar elders op de wereld geldt Bruckners uitspraak nog steeds. Wat te denken van Malawi, Mozambique en Zimbabwe die onlangs werden getroffen door de cycloon Idai en enorme overstromingen. Vele doden en gewonden. Huizen, scholen en wegen verwoest; veel gezinnen alles kwijt. Mensen lijden honger. Dus is er behoefte aan voedsel. Ze worden geteisterd door ziektes. Dus is er behoefte aan medische hulp. Kinderen worden ernstig geremd in hun ontwikkeling omdat hun scholen zijn weggevaagd. Je kunt het je nauwelijks voorstellen.

De stichting Dokter Harrie van den Brekel vernoemd naar een Hoensbroekse huisarts, is al ruim 40 jaar in Malawi actief op het terrein van gezondheidszorg en onderwijs en is momenteel volop doende om hulp te bieden in Malawi.

Deze natuurramp is voor het Reüniecomité aanleiding geweest om de collecte in de Hoogmis van morgen te bestemmen voor dit specifieke doel van de Stichting Dokter Harrie van den Brekel. En vermeldenswaard: de Rolducse bijdrage aan dit goede doel krijgt gegarandeerd de juiste bestemming, want het bestuur van de Stichting - die in de loop der jaren in Malawi een uitstekende infrastructuur heeft opgebouwd - wordt al vele jaren voorgezeten door Lei Pennings, terwijl oud Rolducien en oud Eerste Kamervoorzitter René van der Linden lid is van de Raad van Toezicht. De bestemming van onze collecteopbrengst is in goede handen.

Vrienden en vriendinnen, elke tijd kent een toekomst. Een toekomst die per definitie onzeker is. Het verleden is zeker, in geschriften en beelden. In onze hoofden en harten. We zijn bevoorrecht dat we al die enorme veranderingen waarover ik

daarstraks sprak, grotendeels zelf hebben mogen meemaken. Dat we al die bijzondere momenten hier op Rolduc hebben mogen meemaken. Dat geeft het verleden, ons verleden een milde glans.

Laten we ons niet al te druk maken over onze eigen toekomst die per definitie onzeker is.

Heb het leven lief en wees niet bang,

Vrienden, vriendinnen,

Ik wens jullie nog een fijne avond toe met veel vrolijke herinneringen ophalende gesprekken, en dat allemaal in de aanwezigheid van onze Nimfen... en morgen de Hoogmis, gecelebreerd door oud-Rolducien

Luud Kleinen samen met de diaken Houtema van de parochie Kerkrade, en – heel bijzonder: geen preek, maar een overdenking die zal worden uitgesproken door Huub Willems.

En tijdens de Hoogmis is er – voor wie dat wil - een rondwandeling met gids door Rolduc.

Kortom, we hebben al een mooie dag achter de rug, maar er komt nog meer!

Een fijne avond, en voor morgen gezond weer op!

En wees gerust: na het dessert sluiten we straks af met het 'Lève Rolduc'.

Ik dank jullie wel !

(na het dessert)

Lève, Rolduc, ton front radieux!

Dieu te bénit du haut des cieux!

Rappelle-toi tes fils nombreux.

Sain - te cité., re...çois nos vœux!

Lève, Rolduc, ton front radieux!

Dieu te bénit du haut des cieux!